

problemi u svetištima: kako uskladiti program u svetištu za ono kratko vrijeme boravka, i kako ispovijediti veći broj hodočasnika ako nema dovoljni broj ispovjednika? Smisao hodočašća jest pokora i obraćenje. No mnogi se ne ispovijede, jer ne stignu ili ne žele podržati guranju i gužvi.

U ovoj Svetoj Godini trebalo bi naša hodočašća, i ona u Rim i ona u naša hrvatska svetišta, osmisliti kako bi ona doista vjernicima donijela stavovite duhovne koristi.

Skupna rasprava koja je trajala od 8,30 do 12,30 sati time je završena.

Dr Adalbert REBIĆ

ZAKLJUČNA RIJEČ NADBISKUPA ZAGREBAČKOG

Na koncu ovog tečaja recimo riječ **HVALA!**

Hvala Bogu za sve ono što je kroz ovaj susret i predavanja udijelio našoj duši.

Dok smo razmišljali o svecima i o štovanju svetih, sigurno je Duh Sveti u nama poticao misli kako produbiti našu osobnu svetost.

Predavači su pristupili temi štovanja Majke Božje i svetaca pod različitim vidovima. Možda bismo na koncu mogli završiti ta razmišljanja jednostavnim usporedbom:

CRKVA JE BOŽJA OBITELJ.

U obitelji su svi članovi povezani u zajedništvu ljubavi. Svi dijele zajedničke brige, svi žele pomoći svakome i svaki nosi u sebi brigu za sve.

Tako mora biti i u obitelji Crkve.

Bog hoće da ljudi budu živa zajednica u njemu i s njim. Stoga je štovanje svetih izraz toga zajedništva; izraz je vjere u to — k Ocu usmjereno, Kristom otkupljeno, Duhom Svetim prožeto — bratstvo, u kojem se mnogi stapaju u jednu ljubav, u jedan suživot. Bog tako hoće.

Smrt ne rastavlja zajedništvo ljubavi. Stoga, oni koji žive u vječnosti u ljubavi s Bogom, bilo u čistilištu, bilo u nebu, nisu ravnodušni za sudbinu svoje braće na zemlji. Jednostavno ne mogu biti ravnodušni.

To zajedništvo očituje se međusobnom povezanošću. U zajednici obitelji ne može biti šutnje među članovima. Međusobnim razgovorom, saopćavanjem misli, nakana, radosti i briga struji ljubav od jednoga do drugoga.

Tako je i u Općinstvu svetih. Nebeska Crkva postaje jedno sa zemaljskom Crkvom u ljubavi. Ta ljubav mora biti potvrđena, mora biti svjedočena.

S naše strane je ta ljubav svjedočena štovanjem Majke Božje i svetih; priznajemo ih braćom; molimo se njima.

S njihove strane ta je ljubav svjedočena njihovim zagovorom, njihovom molitvom za nas.

Ljubav tako struji u neraskidivoj zajednici između vremena i vječnosti, između zemlje i nadsvijeta. Bog tako hoće, jer je On uzrok i cilj toga zajedništva.

Dakako, kad smo govorili o svecima, onda nismo mislili uvijek u najstrožem smislu samo na kanonizirane svece. Svetost Crkve se ostvaruje u bezbrojnim dušama vjernika. Mnogi ostaju uvijek sakriveni ljudskim očima, a mnogi su u zajednicama u kojima su živjeli bili zapaženi kao svjedoci duboke kršćanske zrelosti.

Bilo bi dobro da se uspomena tih velikih duša sačuva za buduća pokoljenja. Stoga preporučam, u smislu nekih prijedloga koje smo ovdje čuli, da se nastoje sabrati ta svjedočanstva u pisanim dokumentima u župi, u dijecezi, u redovničkim zajednicama.

Na koncu zahvaljujem našem Bogoslovnom fakultetu kao organizatoru ovog tečaja; zahvaljujem dekanu, tajniku, svim predavačima, svim učesnicima i svima koji su bilo na koji način služili svojom suradnjom ovom susretu.

Posebno zahvaljujem i Glazbenom institutu koji je svojim pjevanjem kod liturgije i svojim nastupom na svečanoj akademiji u spomen 700. godišnjice smrti Sv. Tome i Sv. Bonaventure uzveličao naše svečanosti.

Još jednom svima zahvaljujem i na sve zazivam Božji blagoslov.